

ARCHEOLOGIENOTA

MELSELE – PAUWSTRAAT 2017

BUREAUONDERZOEK

ERFPUNT – CEL ONDERZOEK

RAPPORTEN VAN ERFPUNT – CEL ONDERZOEK 52 – DEEL 1

OPDRACHTGEVER

Mevrouw Katrien De Paep, Grote Baan 290, 9120 Beveren
Mevrouw Isabella De Paep, Nijverheidsstraat 43 bus A014, 9890 Gavere
Mevrouw Maria-Helena De Paep, Constant Joossenslei 26, 2970 Schilde
Mevrouw Veronique De Paep, Bellestraat 82, 9100 Sint-Niklaas
De heer Guy De Paep, Flat No 6, Baron's Court, 10-B, Ferni Okunnu Road, Ikoy; LAGOS-ISLAND - Lagos

PROJECT

Melsele – Pauwstraat 2017

PROJECTCODE AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED
2017F138

UITVOERDER PROJECT

Erfpunt – cel Onderzoek
OE/ERK/Archeoloog/2016/00101
Regentiestraat 63
9100 Sint-Niklaas

AUTEURS

Thierry Van Neste, Marjolijn De Puydt, Bart Lauwers

WETENSCHAPPELIJKE BEGELEIDING

Erfpunt - cel Beheer

© Erfpunt – cel Onderzoek, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Erfpunt.

Erfpunt aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ISSN 0778-3841

Erfpunt - cel Onderzoek

Regentiestraat 63

9100 Sint-Niklaas

Tel +32 (0)3 778 87 59

Onderzoek@Erfpunt.be

www.erfpunt.be

www.facebook.com/Erfpunt

<https://sketchfab.com/Erfpunt>

1. BESCHRIJVING VAN DE UITGEVOERDE WERKEN

1.1. VERANTWOORDING

Aan de Pauwstraat te Melsele zal de familie De Paep een verkaveling ontwikkelen. In het kader van de geplande werkzaamheden is een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek) verplicht.

Dit onderzoek werd uitgevoerd door de cel Onderzoek van Erfpunt. Het verslag van resultaten werd opgesteld door Thierry Van Neste en Marjolijn De Puydt.

1.2. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

PROJECTCODE

2017F138

WETTELIJK DEPOT

ISSN 0778-3841

BETROKKEN ACTOREN

Erkende archeoloog: Erfpunt (OE/ERK/Archeoloog/2016/00101)

Veldwerkleider: Thierry Van Neste

Assistent-archeoloog: Marjolijn De Puydt

Wetenschappelijke advisering: Erfpunt - cel Beheer

NAAM OPDRACHTGEVER:

Mevrouw Katrien De Paep, Grote Baan 290, 9120 Beveren

Mevrouw Isabella De Paep, Nijverheidsstraat 43 bus A014, 9890 Gavere

Mevrouw Maria-Helena De Paep, Constant Joossenslei 26, 2970 Schilde

Mevrouw Veronique De Paep, Bellestraat 82, 9100 Sint-Niklaas

De heer Guy De Paep, Flat No 6, Baron's Court, 10-B, Ferni Okunnu Road, Ikoy; LAGOS-ISLAND - Lagos

VINDPLAATSNAAM:

Melsele – Pauwstraat 2017 (ME PS 17)

PROVINCIE:

Oost-Vlaanderen

GEMEENTE:

Beveren

DEELGEMEENTE:

Melsele

PLAATS:

Pauwstraat

TOPONIEM:

Haeghmolen Kauter (Popp)

COÖRDINATEN (LAMBERT '72):

Noord: 211779,179700 m

Oost: 144849,423400 m

Zuid: 211719,025900 m

West: 144772,592600 m

KADASTRALE GEGEVENS:

Beveren, Afdeling 9, Sectie E, percelen 34e, 34f, 34g, 34h, 34k

Kadasterplan: zie § 2.2.1.1

TOPOGRAFISCHE LIGGING:

Zie § 2.2.1.2

BEGINDATUM:

3 augustus 2017

EINDDATUM:

4 september 2017

RELEVANTE TERMEN UIT DE INVENTARIS ONROEREND ERFGOED

Typologie: bolle akkers

Datering: Onbepaald

Stijlen: niet van toepassing

Culturen: niet van toepassing

Materiaal: niet van toepassing

Soort: niet van toepassing

Gebeurtenis: bureauonderzoek

VERSTOORDE ZONES

Binnen het projectgebied zijn geen gekende verstoringen aanwezig.

1.3. ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Binnen het projectgebied werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. De resultaten van onderzoek in de onmiddellijke en nabije omgeving zal besproken worden in § 2.2.3.

1.4. OMSCHRIJVING VAN DE ONDERZOEKSOPDRACHT

1.4.1. Vraagstelling

De totale oppervlakte van het gebied waarvoor een verkavelingvergunning zal worden aangevraagd bedraagt $\pm 3320 \text{ m}^2$.

Artikel 5.4.2. van het decreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014 stelt dat het bij *aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones, liggen* verplicht is om een bekrachtigde archeologienota zoals vermeld in artikel 5.4.8 van datzelfde decreet toe te voegen aan een verkavelingvergunning. Hierbij dient enkel rekening gehouden te worden met de terreinen waarop werken uitgevoerd worden met het oog op het bouwrijp maken van de verkaveling en met de oppervlakte van de kavels die verkocht en verhuurd zullen worden voor meer dan negen jaar, waarop een recht van erfpacht of opstal gevestigd zal worden of waarvoor een van

die overdrachtsvormen aangeboden zal worden, zulks met het oog op woningbouw of de oprichting van constructies.

In het kader van het bureauonderzoek:

- Wordt het plangebied afgebakend en beschreven;
- Worden reeds verstoorde en reeds onderzochte zones in kaart gebracht;
- Worden de gekende aardkundige en ecologische kenmerken geïnventariseerd;
- Worden de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren geïnventariseerd en ingeschat;
- Wordt een beschrijving gemaakt van de geplande werken waarvoor een stedenbouwkundige vergunning of verkavelingvergunning wordt aangevraagd, de uitvoeringswijze van deze werken en de potentiële impact ervan op het bodemarchief.

Om de eventuele archeologische waarde van het onderzochte gebied in te schatten, wordt informatie verzameld over minstens volgende aspecten, op basis van alle relevante bronnen:

- De bewoningsgeschiedenis;
- De landschapshistoriek;
- De topografie;
- De geologie;
- Het bodemgebruik;
- De vegetatie;
- De aanwezige erfgoedwaarden;
- De historische ingrepen.

Tijdens het bureauonderzoek zal getracht worden om een antwoord te bieden op volgende onderzoeksvragen:

- Wat zijn de gekende landschappelijke en aardkundige gegevens?
- Wat is het historisch landgebruik? Welke invloed kan dit hebben gehad op de bewaring van eventueel archeologisch erfgoed?
- Zijn er gekende archeologische waarden aanwezig binnen of in de omgeving van het projectgebied?
- Wat is de kans dat archeologische sites aanwezig zijn binnen het projectgebied?
- Indien archeologisch erfgoed verwacht wordt:
 - o Hoe kan zich dit manifesteren?

- Zijn er indicaties voor de diepte waarop het archeologisch erfgoed zich kan bevinden?
- Wat is de impact van de geplande werken op eventueel archeologisch erfgoed? Welke maatregelen dienen dienaangaande genomen te worden?

De resultaten van de analyses worden op plannen weergegeven. De resultaten van deze studies moeten toelaten een gemotiveerd advies te formuleren of er al dan niet verder archeologisch vooronderzoek moet uitgevoerd worden, inclusief de methodiek daarvoor.

1.4.2. Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek werden geen randvoorwaarden voorzien.

1.4.3. Geplande werken en bodemingrepen

De familie De Paep wenst het projectgebied te verkavelen. Hierbij zullen de huidige loten omgevormd worden tot 7 percelen (fig. 1). Aan de straatkant wordt telkens een voortuinstrook voorzien met een diepte van 7,95 m. Hierachter wordt een zone van 12 m voorbehouden voor de constructie van een hoofdgebouw. Achterliggend kan een bijgebouw met een diepte van 6 m geconstrueerd worden. Achteraan wordt telkens een achtertuinstrook voorzien van 24,05 m. Op lot 1 zal ook een zijtuinstrook aanwezig zijn. Deze heeft een breedte van ± 3 m.

1.5. WERKWIJZE EN ONDERZOEKSSTRATEGIE

Voor het bureauonderzoek werd informatie verzameld aangaande de historische, landschappelijke en archeologische kennis van de ruime omgeving van het projectgebied. Voor de historische data werden verschillende literatuurbronnen geraadpleegd. Daarnaast werden verschillende historische kaarten gebruikt. Deze werden verkregen via de Web Map Service (WMS) voor ArcGIS van het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen (AGIV), de “Erfgoedbank Waasland”¹ en het portaal “Cartesius”², een samenwerking tussen het Nationaal Geografisch Instituut, de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief en het Koninklijk Museum van Midden-Afrika. De verkregen kaarten werden indien nodig bewerkt, gegeorefereerd en gebruikt als laag in een GIS-omgeving. Ook de landschappelijke achtergrond van het projectgebied werd in GIS onderzocht. Hierbij werd gebruik gemaakt van gegevens die bekomen werden via de Web Map Service en de downloadcatalogus van het AGIV³. De archeologische gegevens werden hoofdzakelijk bekomen via de cel Beheer van Erfpunt. Daarnaast werden de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) en de desbetreffende onderzoeksrapporten geraadpleegd.

De gegevens aangaande de verkaveling werden verkregen via Kantoor Gerry Smet bvba uit Beveren.

Op basis van de verkregen gegevens werd een inschatting gemaakt van het potentieel op kennisvermeerdering en de al dan niet te nemen maatregelen die hier het gevolg van zijn.

In de loop van dit onderzoek diende niet afgeweken te worden van de Code Goede Praktijk en werden geen externe specialisten geraadpleegd. Wetenschappelijk advies werd verkregen bij de cel Beheer van Erfpunt.

Dit rapport schets het algemene kader van het onderzoek en bevat de neerslag van de onderzoeksresultaten. Een kopie ervan wordt in digitale vorm aangeleverd aan Kantoor Gerry Smet, het agentschap Onroerend Erfgoed en Erfpunt – cel Beheer.

¹ <http://www.waaserfgoed.be>

² www.cartesius.be

³ <https://download.agiv.be/Catalogus>

2. ASSESSMENTRAPPORT

2.1. BESCHRIJVING EN MOTIVERING VAN METHODEN

Voor het assessment van het projectgebied werden de bepalingen in hoofdstukken 7 en 12 van de Code Goede Praktijk gevolgd. In eerste instantie werd het projectgebied afgebakend en beschreven. Dit gebeurde in ArcGIS door middel van het verkregen opmetingsplan, de digitale kadasterplannen (GRB), de bodembedekkingkaart en de inventaris van het landschappelijk en bouwkundig erfgoed. De aardkundige en ecologische kenmerken werden geïnventariseerd aan de hand van geologische en bodemkundige kaarten. Gekende archeologische en historische waarden en indicatoren werden geïnventariseerd aan de hand van gegevens van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), de inventaris van het bouwkundig erfgoed en een literatuurstudie. Aan de hand van historische kaarten en luchtfoto's werd de recentere geschiedenis onderzocht. Op basis hiervan kon worden vastgesteld dat het gaat om een zone met lage densiteit aan bebouwing in het verleden.

Niet-gegeorefereerde beelden werden gegeorefereerd op basis van herkenningpunten. Vrijwel steeds werd hierbij gebruik gemaakt van een eerstegraads polynomiale vergelijking. Voor de visualisatie van de verschillende kaartlagen werd steeds rekening gehouden met de gebruiksschaal en de resolutie van de desbetreffende kaartlaag.

Bij al deze onderzoeken werd rekening gehouden met gegevens die betrekking hadden op het projectgebied, alsook de onmiddellijke tot nabije omgeving.

2.2. ASSESSMENT VAN HET ONDERZOCHE GEBIED

2.2.1. Situering van het projectgebied

2.2.1.1. Algemene situering

Het projectgebied is gelegen aan de Pauwstraat te Melsele, een deelgemeente van Beveren (Oost-Vlaanderen). Kadastraal is het gekend onder Afdeling 9, Sectie E, percelen 34e, 34f, 34g, 34h en 34k. De afbakening van het projectgebied werd gebaseerd op het plan dat werd aangeleverd door de landmeter van Kantoor Gerry Smet bvba en wijkt enigszins af van de perceellering op het GRB (fig. 2).

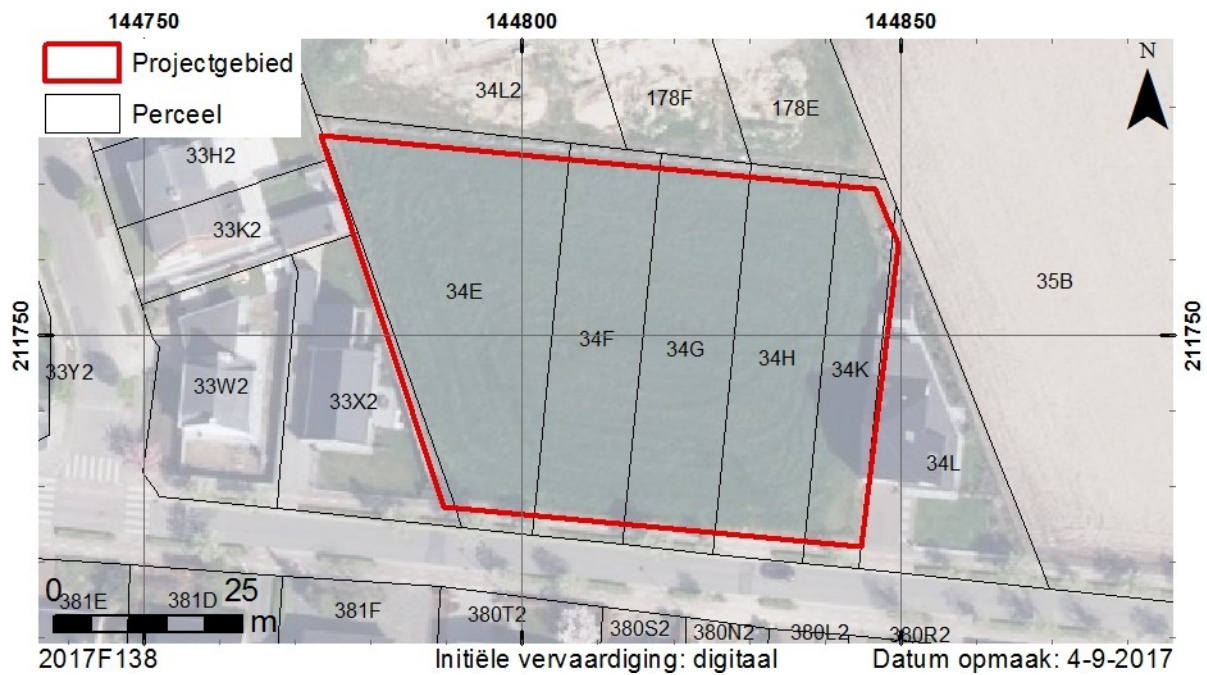

Fig. 2. Situering op het kadaster (GDI-Vlaanderen 2017a).

Op de bodembedekkingkaart wordt het projectgebied omschreven als “gras, struiken”. In dit geval wordt het gehele projectgebied ingenomen door grasland.

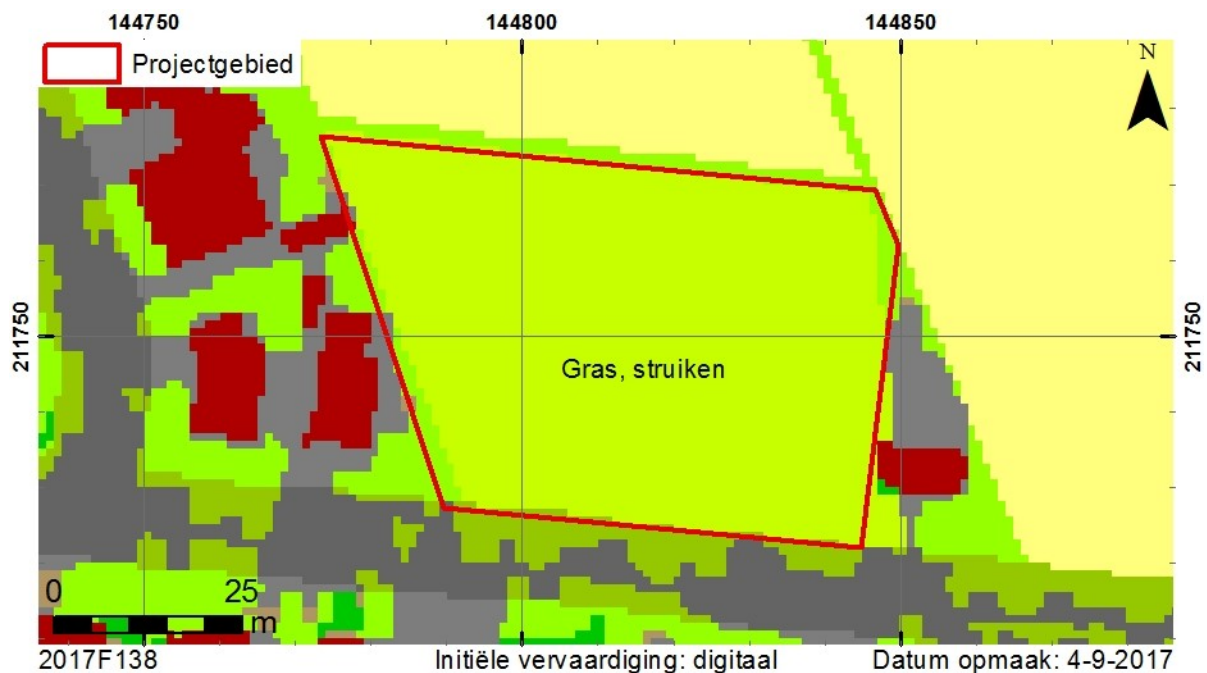

Fig. 3. Situering op de bodembedekkingkaart (AGIV WMS).

2.2.1.2. Topografische en hydrografische situering

Het projectgebied is gelegen aan de rand van de vallei van de Melselebeek. De hoogte varieert tussen 8,54 en 7,58 m TAW met een gemiddelde hoogte van 8,33 m TAW. Het reliëf daalt hoofdzakelijk naar het westen toe.

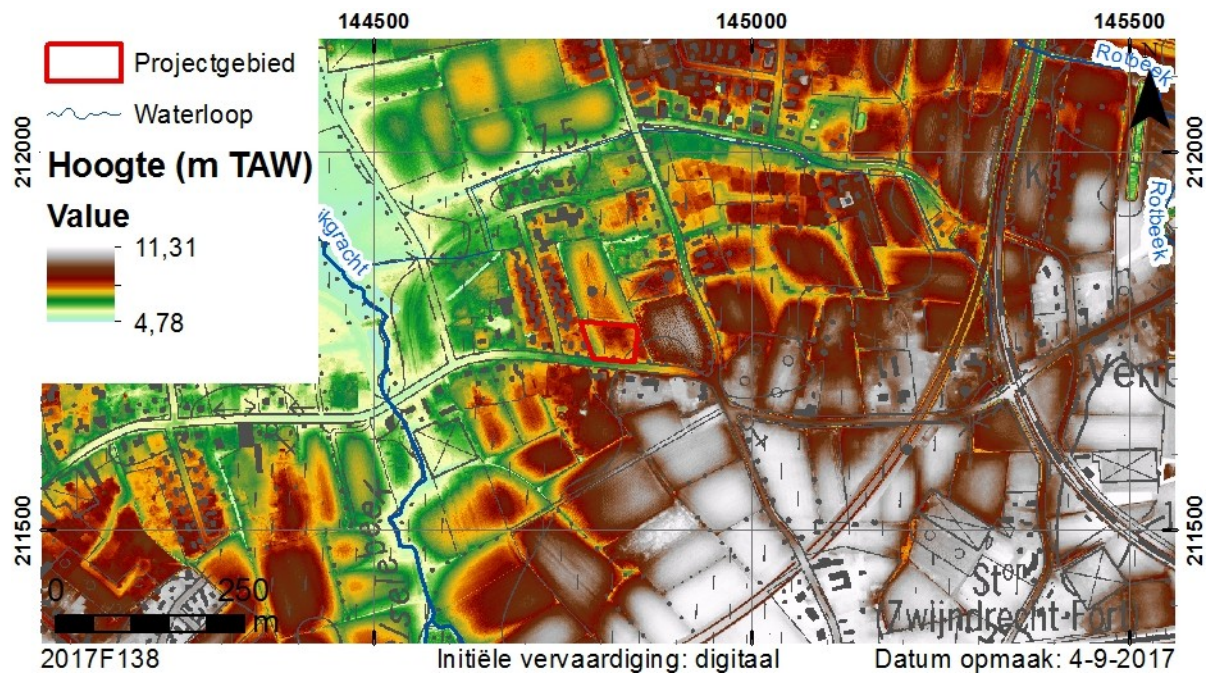

Fig. 4. Situering op de topografische kaart, het DHM en de VHA (AGIV WMS; GDI-Vlaanderen 2016).

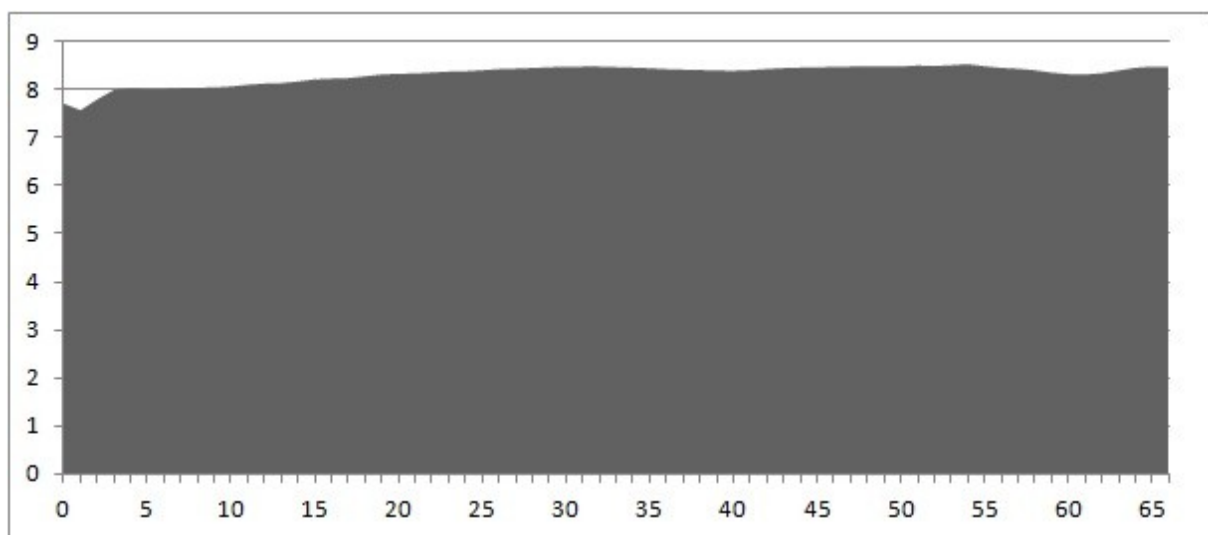

Fig. 5. Terreinprofiel (west-oost).

Op de Vlaamse Hydrografische Atlas is het projectgebied te situeren in het Beneden-Scheldebekken, in de zone van de Waterloop van de Hoge Landen.

2.2.1.3. Geologische en bodemkundige situering

De Tertiaire ondergrond behoort tot de Formatie van Lillo, deze kan gedateerd worden in het Midden tot Boven Pliocene. Het is een mariene lithostratigrafische eenheid, gekenmerkt door grijs tot bruin schelprijk zand. Vooral de basis van deze formatie is schelprijk en bevat enkele dikke schelpenbanken. Naar boven toe neemt de schelpenconcentratie geleidelijk af, maar blijven de zanden wel kalkrijk. In het Waasland is het Lid van Oorderen het jongste bewaarde lid van deze formatie. Het Lid van Oorderen bestaat uit fijn glauconiet- en kleihoudend zand

met veel schelpen en schelpenfragmenten. Vaak komen verschillende schelpenbanken voor die soms ook grint en beenderfragmenten bevatten. De Formatie kan tot 10 m dik zijn.⁴

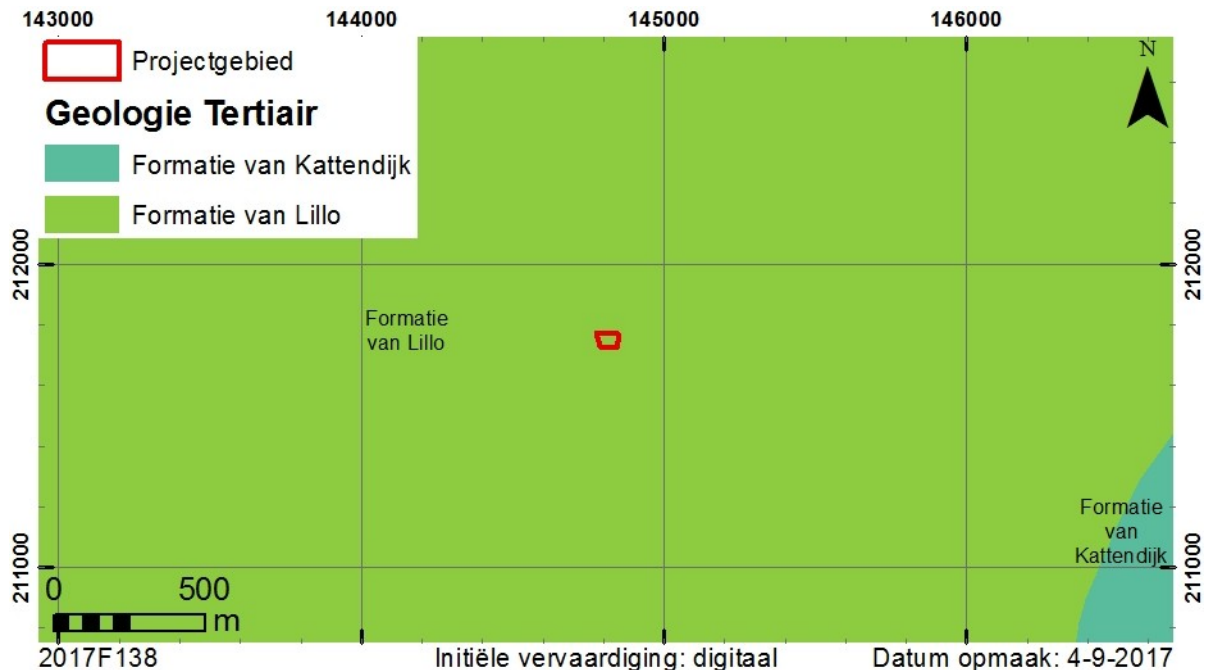

Fig. 6. Situering op de geologische kaart van het Tertiair (GDI-Vlaanderen 2002).

Het Tertiaire landschap werd afgedekt door een dekzandfacies tijdens het Boven-Pleniweichseliaan (fig. 7-D). Het betreft zanden met sedimentaire structuren die getuigen van eolische afzettingssomstandigheden. Deze bevatten kleine kryoturbaties. Ze werden afgezet boven het oppervlak van laagterrassen of de hierop aansluitende dalflanken met een geringe helling. De afzetting rust meestal op een dun defaltiegrind en kan laagjes met verspreide grindelementen bevatten aan de basis van de afzonderlijke sets, wat op synsedimentaire herwerking van de dekzanden wijst.⁵

Naar het noorden toe komen ook diachrone, grindachtige, zandige hellingssedimenten voor (fig. 7-H). Het betreft quataire afzettingen die door afspoeling of massabeweging onder normale of periglaciale omstandigheden langs zwakke hellingen verplaatst zijn of nog in verplaatsing zijn.⁶

⁴ Jacobs, Polfliet, De Ceukelaire et al 2010, 22-23.

⁵ Adams & Vermeire 2002, 14.

⁶ Adams & Vermeire 2002, 18.

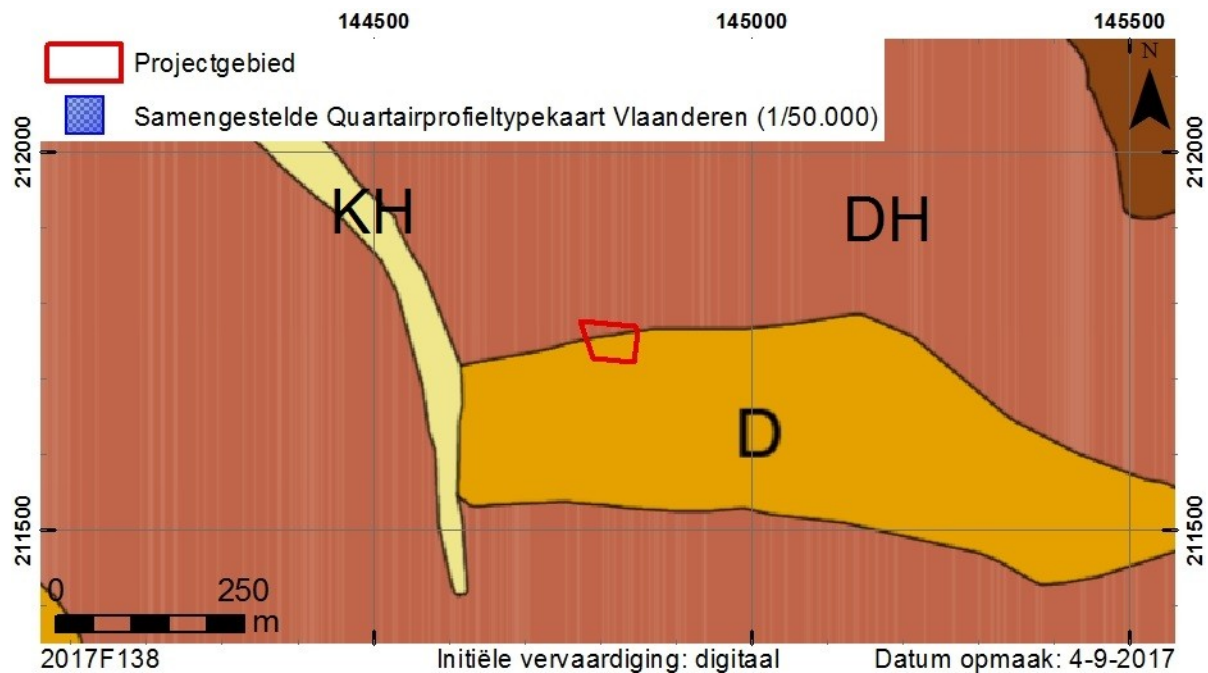

Fig. 7. Situering op de profieltypekaart van het Quartair (AGIV WMS).

Binnen het projectgebied worden op de bodemkaart vier bodemtypes weergegeven binnen het projectgebied. Het zuidelijke deel wordt ingenomen door lemige zandgronden, waarbij het hoofdzakelijk gaat om matig droge lemige zandgronden met weinig duidelijke kleur B horizont (Scb). De bouwlaag hiervan zou ongeveer 25 cm dik zijn en overgaan in een weinig humeuze bruine kleur B-horizont die 20 tot 30 cm dik is. Roestverschijnselen beginnen op 60-90 cm⁷. Slechts een klein deel aan de westelijke grens wordt omschreven als matig natte lemige zandgrond met weinig duidelijke kleur B horizont (Sdb). De bouwvoor hiervan zou iets dikker zijn (± 30 cm). Roestverschijnselen komen iets hoger voor, namelijk tussen 40 en 60 cm⁸.

Het noordelijke deel van het projectgebied lichte zandleemgronden. Ook hier is een onderscheid zichtbaar tussen de matig droge lichte zandleemgronden met weinig duidelijke kleur B horizont (Pcb) in het oosten en matig natte lichte zandleemgronden met weinig duidelijke kleur B horizont (Pdb). Deze laatste worden gekenmerkt door een Ap van ± 25 cm dikte die rust op een bruinachtige kleur B horizont van 20-30 cm dikte. Roestverschijnselen beginnen tussen 40 en 60 cm⁹.

⁷ Van Ranst en Sys 2000, 141.

⁸ Van Ranst en Sys 2000, 144.

⁹ Van Ranst en Sys 2000, 156.

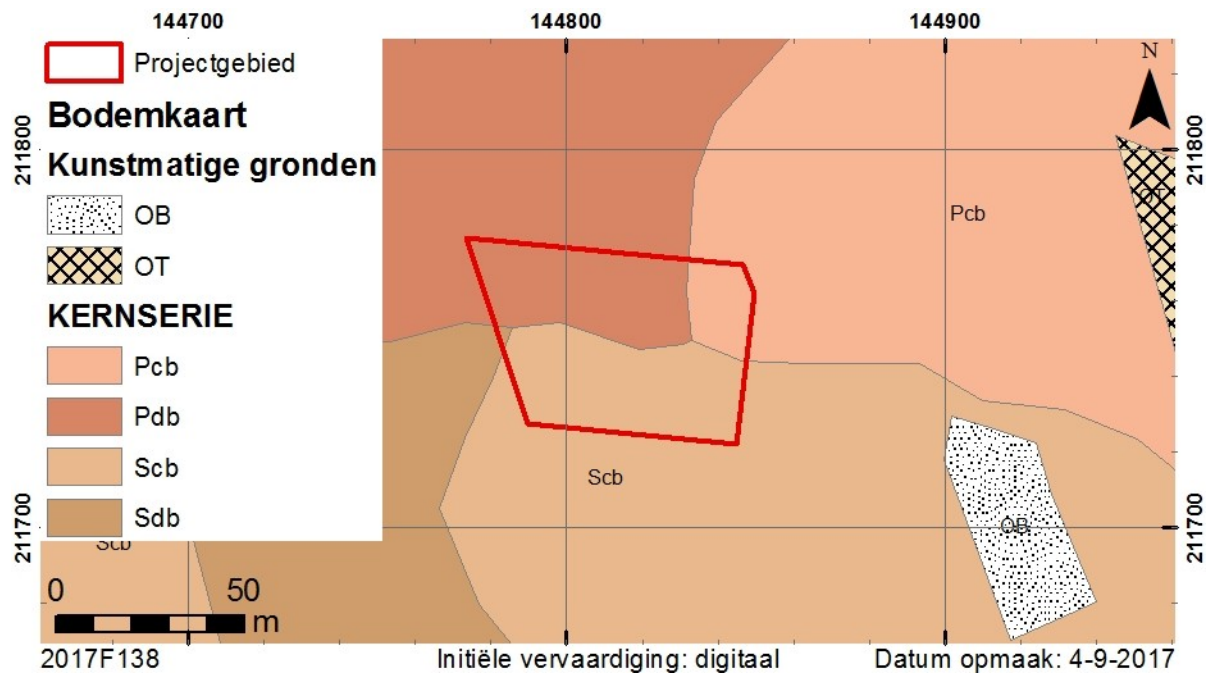

Fig. 8. Situering op de bodemkaart (GDI-Vlaanderen 2001).

De potentiële bodemerosie binnen het projectgebied is niet gekend. Voor het landbouwareaal ten oosten ervan staat deze echter als “zeer laag” omschreven.

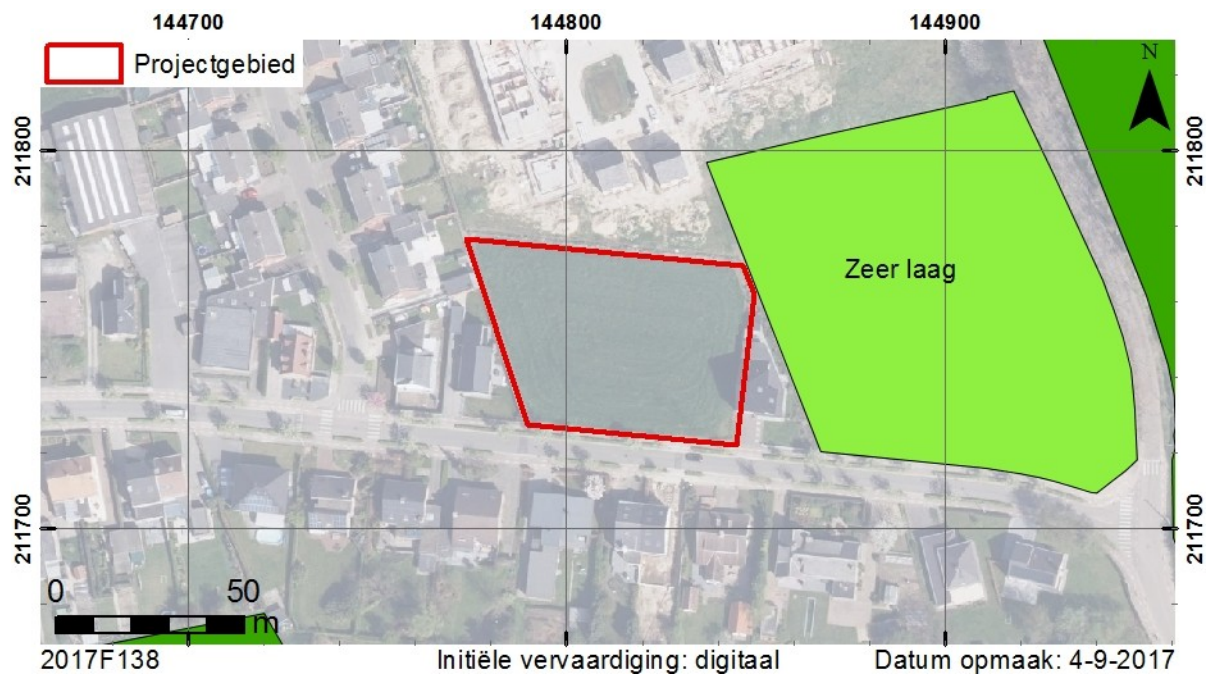

Fig. 9. Situering op de potentiële bodemerosiekaart (AGIV WMS).

2.2.1.4. Bodemkundige waarnemingen

In het kader van het bureauonderzoek werd geen bodemkundig onderzoek uitgevoerd.

2.2.2. Historische beschrijving

Het projectgebied is heden gelegen in Melsele. De oudste gekende vermelding hiervan dateert uit 1055¹⁰. Vermoedelijk is de naam afkomstig uit de vroege middeleeuwen. *Celle* zou teruggaan op *sali* of *sele*, wat verwijst naar een woning. *Mel* zou afkomstig zijn van het Germaanse *melith*, wat “geel” betekent en mogelijk verwijst naar het strooien dak. Het zou dan ook kunnen dat het toponiem verwijst naar een woning met een kenmerkende gele kleur.¹¹

Voor 1923 lag het projectgebied echter in de gemeente Zwijndrecht. Dit was een heerlijkheid van het graafschap Vlaanderen, gelegen in het Land van Waas. Tot 1667 was Zwijndrecht met Burcht verenigd onder dezelfde heer, maar met een afzonderlijk dorpsbestuur dat afhankelijk was van de vierschaar van Melsele. Voorafgaand aan de bedijking van de Schelde en de inpoldering van de Borgerweert vormde het grondgebied van de heerlijkheid een schiereiland in de Schelde. De Borgerweertpolder werd aan de landzijde begrensd door een dijkenlijn. Deze “Blokkeerdijk” en “Suikerdijk” werden reeds vermeld in 1446 en werden bestuurd door een dijkgraaf, een dijkschepen en een penningmeester. In het begin van de 17de eeuw werd de zogenaamde “Verbrande dijk” aangelegd, waardoor het veer (Vlaams Hoofd) in rechte lijn verbonden werd met het hoogland van Zwijndrecht.¹²

Aangaande het projectgebied zelf zijn geen geschreven historische bronnen gekend. De oudste gekende cartografische weergave van het projectgebied is terug te vinden op de Ferrariskaart. Hierop lijkt in de westelijke helft van het projectgebied een erf aanwezig te zijn (fig. 10). Gezien de ligging van de weg ten westen hiervan en de configuratie van de gebouwen is het echter uiterst waarschijnlijk dat dit erf in werkelijkheid verder naar het westen te situeren is en te vereenzelvigen is met het erf dat ook te zien is op de Atlas der Buurtwegen (fig. 11) en de kadasterkaart van Popp (fig. 12). Op deze kaarten is tevens te zien dat de huidige percelen in de 19de eeuw deel uitmaakten van een groter perceel, dat op de kadasterkaart van Popp reeds gekend was onder het nummer 34. Deze vroegere omvang van het perceel is nog duidelijk te herkennen op het digitaal hoogtemodel (fig. 4).

¹⁰ De Potter & Broeckaert 1897, 1-2.

¹¹ Van Hove & De Clercq 1996, 375-376.

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2016.

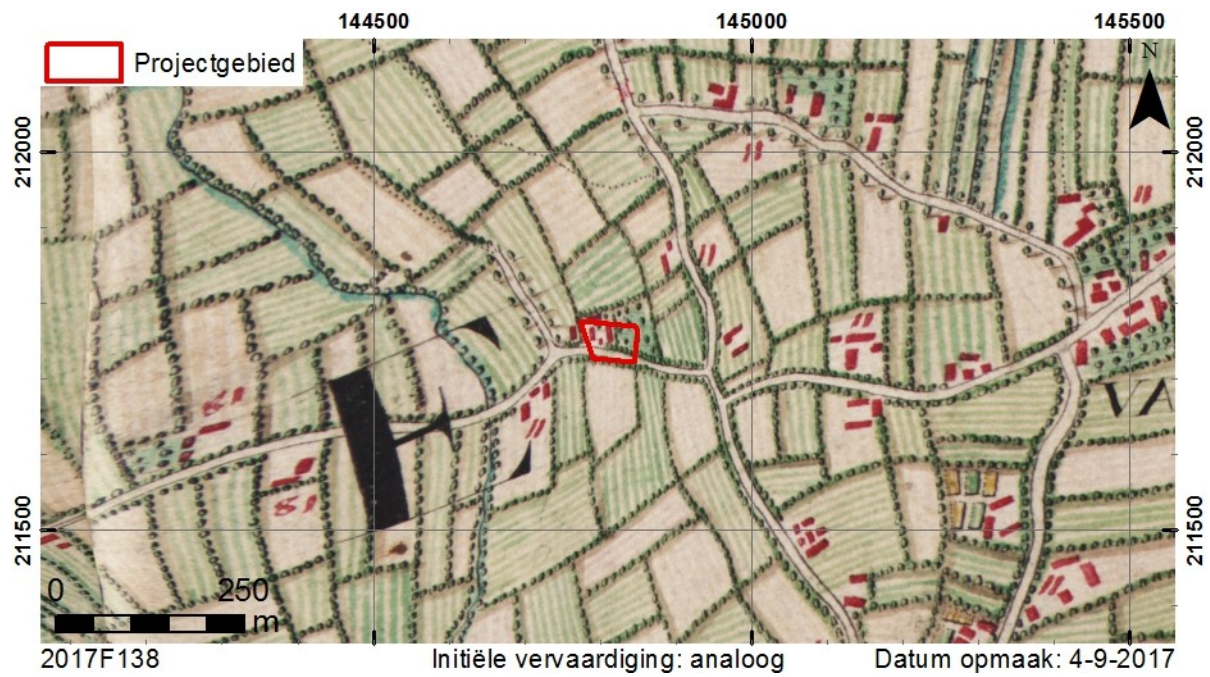

Fig. 10. Situering op de kaart van Ferraris (AGIV WMS).

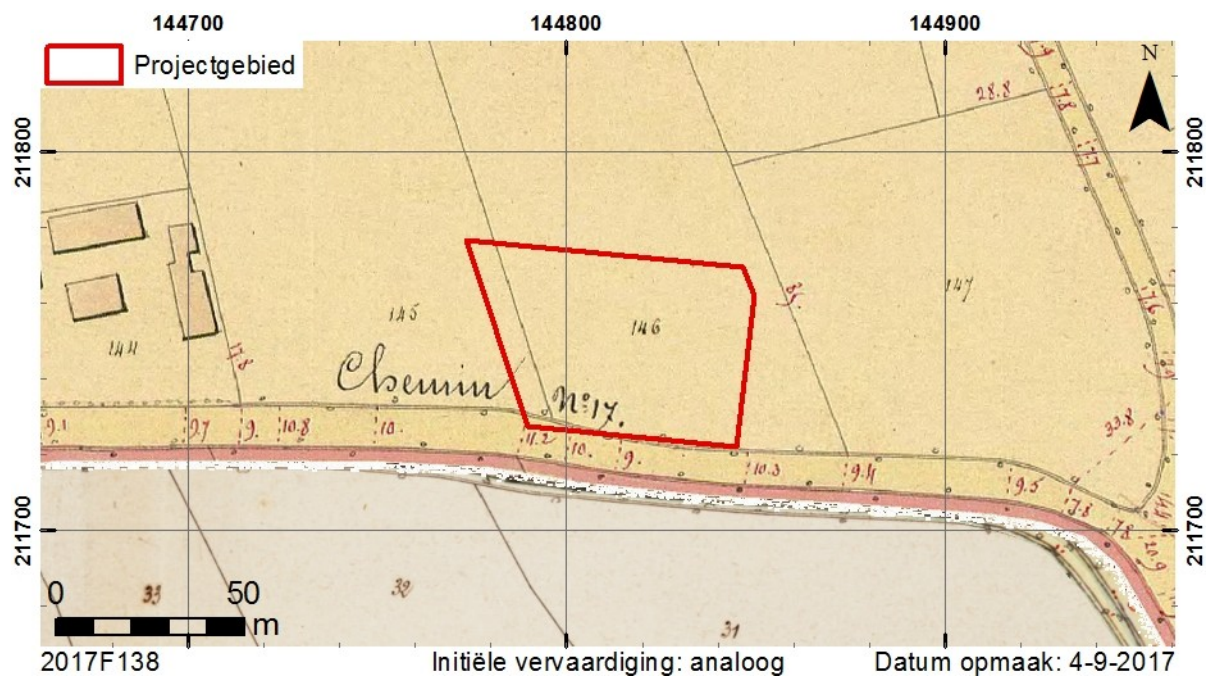

Fig. 11. Situering op de Atlas der Buurtwegen (AGIV WMS).

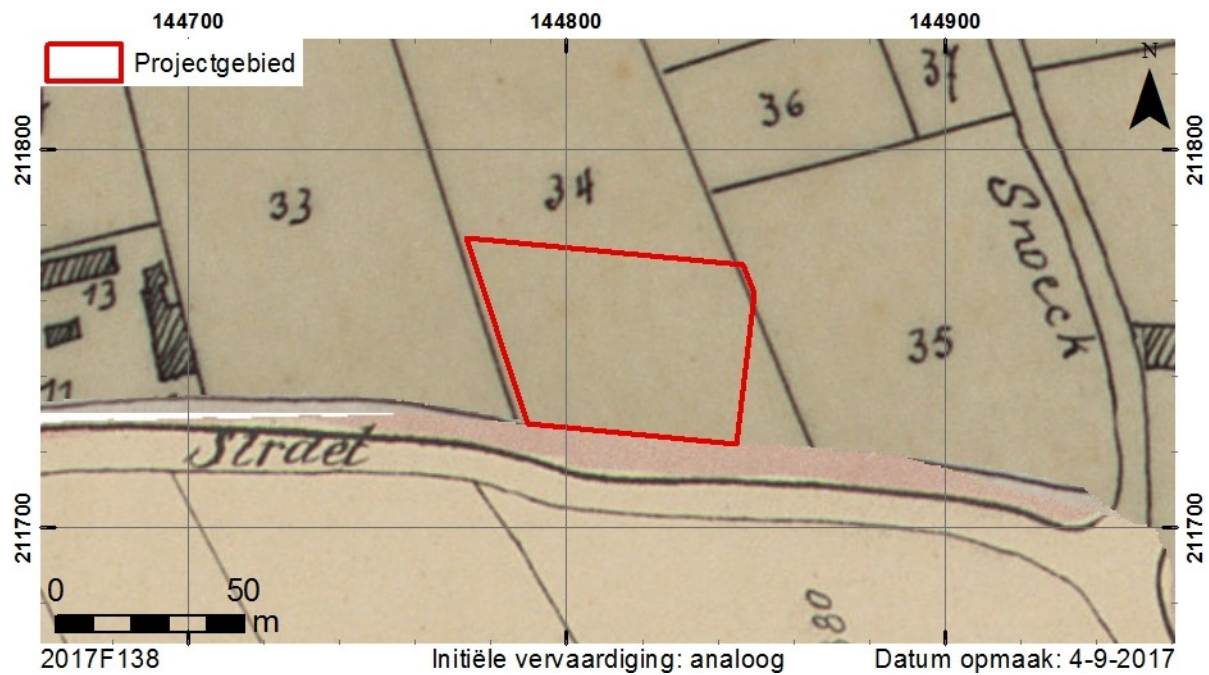

Fig. 12. Situering op de kadasterkaart van Popp (AGIV WMS).

De oudste beschikbare luchtfoto met betrekking tot het projectgebied dateert uit de periode 1947-1954 (fig. 13). Hierop is te zien dat het projectgebied in gebruik is als landbouwland. Jongere luchtfoto's blijven gedurende vele jaren eenzelfde beeld vertonen.

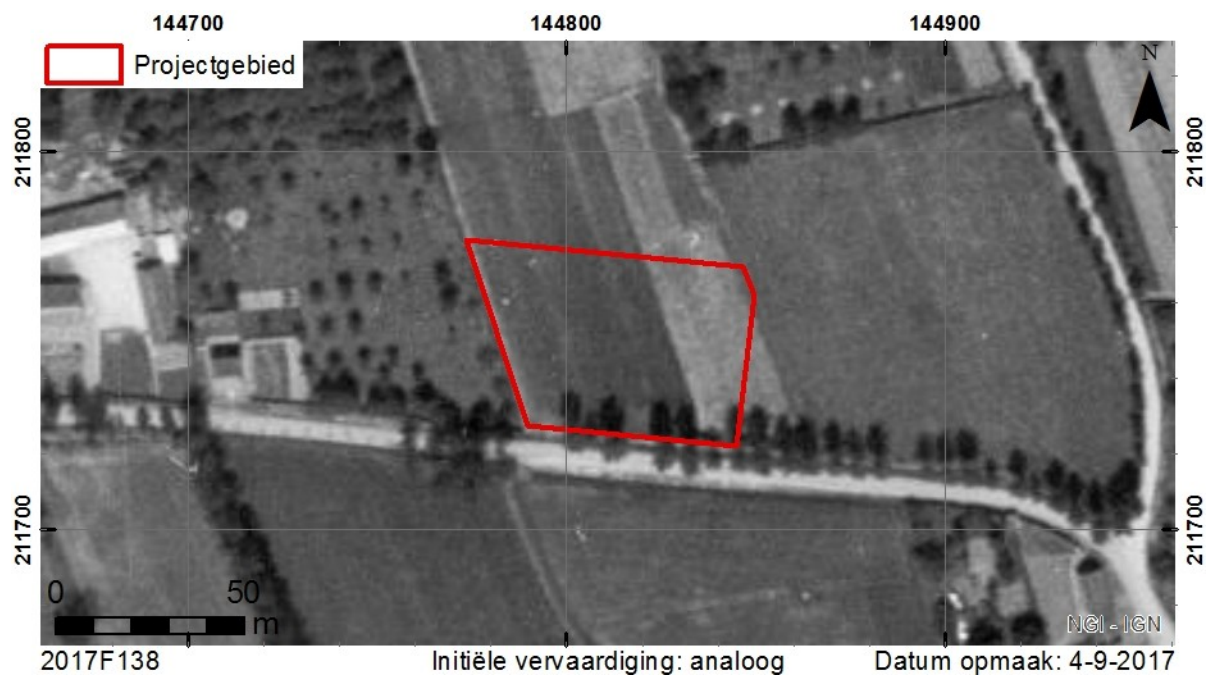

Fig. 13. Situering op een luchtfoto uit de periode 1947-1954 (NGI - ArcGIS online).

Een eerste wijziging aan het oorspronkelijke akkerland vindt plaats tussen 2009 en 2012, wanneer onmiddellijk ten oosten van het projectgebied een huis opgericht wordt (fig. 14).

Fig. 14. Situering op een luchtfoto uit 2012 (AGIV WMS).

In 2014 kwamen Matexi en de gemeente Beveren een verkavelingvergunning voor een project in de Snoeckstraat, onmiddellijk ten noorden van het huidige projectgebied. Deze werken hadden echter geen invloed op het projectgebied zelf.

Fig. 15. Situering op een luchtfoto uit 2015 (AGIV WMS).

2.2.3. Archeologisch kader

In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied werden de voorgaande jaren meerdere onderzoeken uitgevoerd. Het belangrijkste onderzoek in het kader van het huidige onderzoek is zonder meer dit aan de Snoeckstraat in 2014 (fig. 16). Bij het vlakdekkend onderzoek

werden de resten van een Gallo-Romeins erf aangetroffen. Deze werd gevormd door vier hoofdgebouwen die in twee types onder te brengen zijn. Twee gebouwen behoorden tot het Alphen-Ekerentype met drie zware middenstaanders (type I volgens de typologie van W. De Clercq), twee andere gebouwen waren van een type met kruisvormige krachtenverdeling (type II volgens de typologie van W. De Clercq). De eerste gebouwen kunnen algemeen geplaatst worden in de 1ste tot vroege 2de eeuw, gebouwen van type II dateren eerder in de 2de tot 3de eeuw. Op basis van het feit dat de gebouwen telkens een uitbraakkeel “deelden”, kan gesteld worden dat de gebouwen elkaar chronologisch lijken op te volgen.

Ten zuiden van de hoofdgebouwen werden een drietal bijgebouwtjes vastgesteld. Het gaat om spiekers met een bijkomende centrale paal die de verhoogde vloer van de graanschuurtjes moest ondersteunen. Opmerkelijk, en van belang voor de chronologische reconstructie van de site, is dat één van de schuurtjes gebouwd was bovenop de vullingspakketten van een brede en tamelijk diepe depressie die gevoed werd door een ondiepe gracht met WZW-ONO-oriëntatie. De depressie stopt abrupt ter hoogte van de hoofdgebouwen, zo’n 25 m noordelijker. Een relatie tot de gebouwen staat dan ook vast.

In de vulling van de depressie werd heel wat aardewerk gevonden. Ter hoogte van de depressie betreft dit hoofdzakelijk erg brokkelig technisch aardewerk, maar ook luxueuzer importaardewerk zoals hoogversierde terra sigillata en echte terra nigra behoren tot het vondstenspectrum. Dit suggereert een zekere welstand van de bewoners van het erf. Eenzelfde beeld komt overigens naar voor uit het vondstenmateriaal van de uitbraakkuilen van de gebouwen van het type II.

Van de twee overige greppels/grachten die *grosso modo* in N-Z richting over het vlak te volgen zijn sluit één aan op de gracht met depressie en mag dus als Gallo-Romeins worden gedateerd. De andere gracht dateert vermoedelijk uit de volle middeleeuwen.

Tijdens het vooronderzoek werden tussen het opgravingsareaal en het huidige projectgebied slechts enkele recente sporen aangetroffen.

Een prospectie met ingreep in de bodem ten noorden van het projectgebied aan de Snoeckstraat, uitgevoerd door All Archeo, leverde slechts een beperkt aantal archeologisch relevante sporen op. Hier werd geen verder onderzoek uitgevoerd.

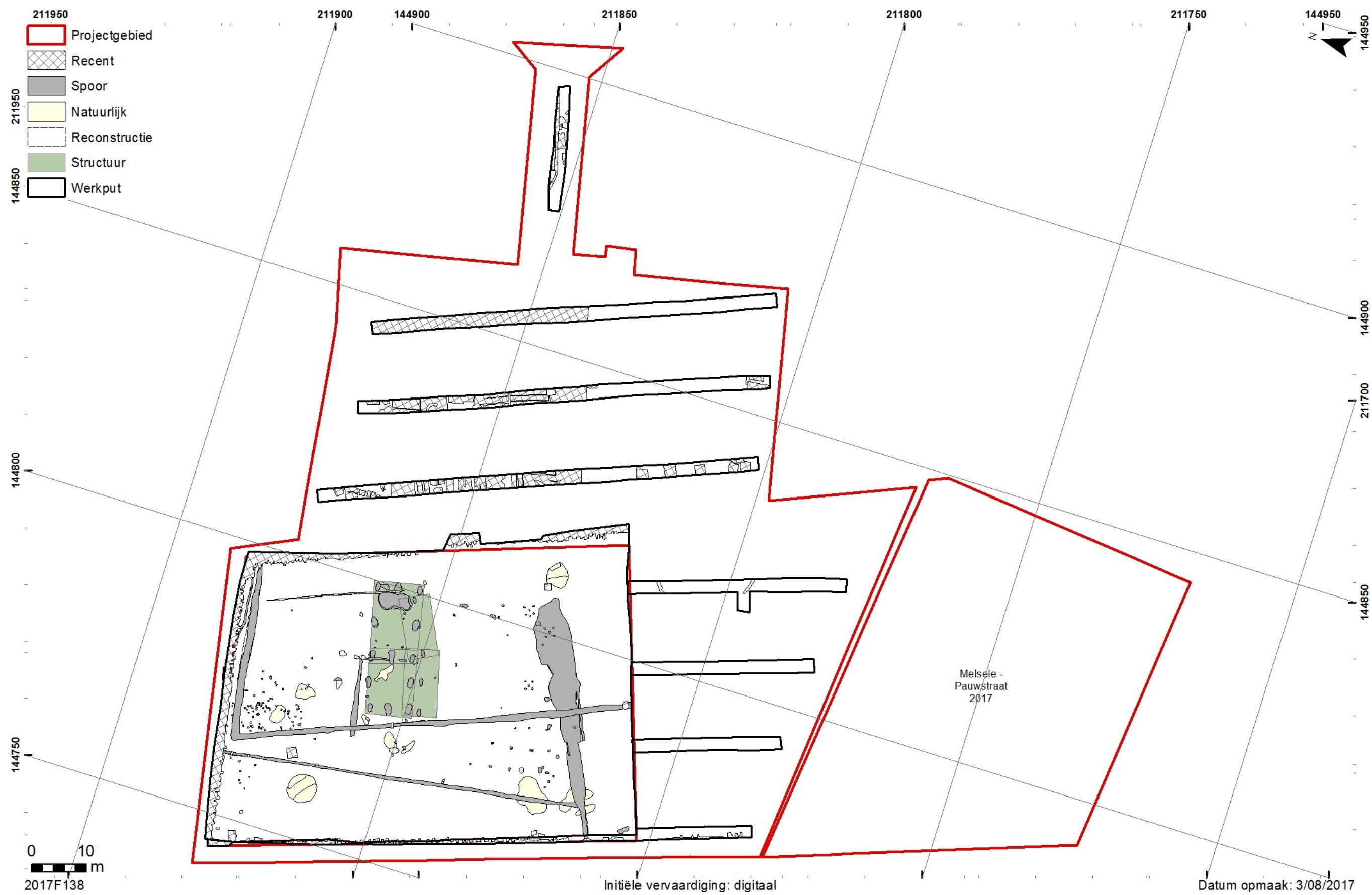

Fig. 16. Grondplan van het vooronderzoek en de opgraving aan de Snoeckstraat in 2014.

Fig. 17. Grondplan van de site Pauwstraat/Perzikenlaan uit 2012.

Een tweede belangrijke site werd in 2012 onderzocht. Het betreft de site aan de Pauwstraat en Perzikenlaan, ten noordwesten van het huidige projectgebied (fig. 17). Hier werden meerdere bewoningssporen uit de ijzertijd vastgesteld. Meerdere palenclusters lijken te wijzen op bewoning vanaf de late bronstijd/vroege ijzertijd. Één gebouw van het type Haps wijst op bewoning in de eerste helft van de late ijzertijd ($\pm 475-250$ v.C.). Ter hoogte van de huidige Melselebeek werden meerdere waterputten aangesneden.

Verscheidene lange grachten konden in de Gallo-Romeinse tijd geplaatst worden. Het parallelle verloop van twee grachten met een tussenafstand van ± 7 m wijst mogelijk in de richting van een interpretatie als wegtracé. Behalve de grachten werden vier brandrestengraven gevonden.

Uit de volle middeleeuwen dateert onder andere een omgreppeld erf met drieschepig gebouw en waterput. Daarnaast werden drie dicht bij elkaar gelegen waterputten/waterkuilen gevonden, alsook een gracht met ernaast een cluster van kuilen en uitbraakkuilen waarin mogelijk een gebouwplattegrond te herkennen is.

2.2.4. Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

Het projectgebied is gelegen aan de rand van de vallei van de Melselebeek. Verschillende onderzoeken hebben aangetoond dat de omgeving een trekpleister was in de ijzertijd, Romeinse tijd en volle middeleeuwen.

Het projectgebied lijkt gedurende lange tijd in gebruik te zijn geweest als landbouwgebied, waardoor het waarschijnlijk slechts zeer beperkt verstoord is geweest.

2.2.5. Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed

Archeologisch onderzoek in de nabije omgeving heeft reeds vele bewoningssporen opgeleverd uit diverse perioden. Hoewel bij het sleuvenonderzoek aansluitend op het projectgebied geen archeologisch relevante sporen werden aangetroffen, is de mogelijkheid dat er binnen het projectgebied wel sporen aanwezig zijn groot. Op basis van de resultaten in de omgeving kunnen vooral sporen uit de ijzertijd, Romeinse tijd en/of middeleeuwen verwacht worden. Het is echter niet uit te sluiten dat ook sporen uit andere perioden aangetroffen kunnen worden.

Hoewel het onderzoek aan de Pauwstraat/Perzikenlaan enig steentijdmateriaal heeft opgeleverd, werd dit bij het onderzoek aan de Snoeckstraat niet aangetroffen. Gezien de afstand tot de Melselebeek meer dan 250 m bedraagt, is het waarschijnlijk dat deze zone minder interessant was als verblijfplaats gedurende de steentijd. Voor het huidige

projectgebied geldt dan ook een zeer lage verwachting voor de aanwezigheid van steentijdmateriaal.

2.2.6. Impact van de werken

Het gehele projectgebied zal verkaveld worden. In de memorie van toelichting bij het Onroerenderfgoeddecreet wordt bij verkavelingen telkens uitgegaan van een totale verstoring:

“... De rechtstreekse impact van de vergunde werken is [...] relatief beperkt, in tegenstelling tot andere stedenbouwkundige vergunningen: het gaat veelal enkel om de aanleg van wegenis en nutsleidingen. De grootste impact op de ondergrond van verkavelingvergunningen ligt evenwel in de woningen en aanhorigheden die later gerealiseerd zullen worden binnen de verkaveling. De verkavelingvergunning is echter de eerste stap in dit proces en de verkavelaar is degene die het initiatief voor de ontwikkeling neemt, waardoor dit de meest aangewezen fase is om het archeologisch onderzoek uit te voeren. Door het ontbreken van grootschalige ingrepen in de bodem in deze fase, houden de vrijstellingen voor het bijvoegen van een bekrachtigde nota geen rekening met de aspecten rond de oppervlakte van de ingreep in de bodem”.

De geplande werken zullen dan ook een zeer ernstige impact hebben op het potentieel aanwezige archeologische erfgoed.

3. SAMENVATTING

Ter hoogte van de Pauwstraat te Melsele (Beveren, Oost-Vlaanderen) wenst de familie De Paep een verkaveling te realiseren. De totale oppervlakte van de verkaveling bedraagt $\pm 3320 \text{ m}^2$, voor de aanvraag van de omgevingvergunning is dan ook een archeologienota vereist.

In het kader van het bureauonderzoek werd informatie verzameld over de bewoningsgeschiedenis, landschapshistoriek, de topografie, de geologie, het bodemgebruik, de vegetatie, de aanwezige erfgoedwaarden en de historische ingrepen.

Het projectgebied bevindt zich in het traditionele landschap 'Land van Waas'. De bodem wordt gekenmerkt door een lichte zandleembodem in het noorden en lemig zand in het zuiden. De bodemerosie binnen het projectgebied is ongekend maar voor het aanpalende perceel is deze "zeer laag". Op basis hiervan, alsook op basis van aanpalend archeologisch onderzoek, kan gesteld worden dat de bewaring van potentieel archeologisch erfgoed goed zal zijn.

Aansluitend op, en in de nabije omgeving van, het projectgebied bevinden zich enkele archeologische sites. Deze dateren uit de ijzertijd, Romeinse tijd en middeleeuwen. Hoewel tijdens het archeologisch vooronderzoek aan de Snoeckstraat onmiddellijk ten noorden van het projectgebied geen archeologisch relevante sporen werden aangesneden, is het potentieel op de aanwezigheid van archeologische sporen binnen het projectgebied toch zeer hoog.

Aangezien bij een verkaveling uitgegaan wordt van een totale verstoring van het projectgebied is het noodzakelijk om verder onderzoek uit te voeren om vast te stellen of er al dan niet archeologisch erfgoed aanwezig is binnen het projectgebied.

4. BIBLIOGRAFIE

4.1. GERAADPLEEGDE LITERATUUR

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016: Zwijndrecht. In: *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120716> op 01-06-2016, 10:09.

DE POTTER F. & BROECKAERT J. 1879: *Geschiedenis van de gemeenten der Provincie Oost-Vlaanderen: Derde reeks - arrondissement St.-Nicolaas, deel 3: Meerdonk, Melsele, Nieuwkerke, St.-Pauwels, Rupelmonde, Sinaai*, Gent.

ADAMS R., VERMEIRE S., DE MOOR G. ET AL. 2002: *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart: kaartblad 15, Antwerpen*, Gent.

VAN HOVE R. & DE CLERCQ L. 1996: De O.-L.-Vrouwkerk te Melsele (Beveren, O-Vl.): van Romaanse tot laatgotische kerk. Archeologische en interieurhistorische vaststellingen. In: *Berichten van de Archeologische Dienst Waasland*, nr. 2, Sint-Niklaas, pp. 373-400.

VAN RANST E. & SYS C. 2000: *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Gent.

4.2. CARTOGRAFISCHE EN ICONOGRAFISCHE BRONNEN

GDI-VLAANDEREN 2001: *Vectoriële versie van de Bodemkaart* [shapefile], AGIV, IWT, Laboratorium voor Bodemkunde van de Universiteit Gent (GIS-Vlaanderen).

GDI-VLAANDEREN 2002: *Vectoriële versie van de Tertiaire geologische kaart* [shapefile], MVG-EWBL-ANRE (GIS-Vlaanderen).

GDI-VLAANDEREN 2016: *DHMV-II, DTM raster 1 m*.

GDI-VLAANDEREN 2017a: *GRB Administratieve percelen*.

GDI-VLAANDEREN 2017b: *Centrale Archeologische Inventaris (CAI)* [shapefile].

5. BIJLAGEN

- Lijst van plannen, kaarten en plattegronden
- Privacy-fiche